

TEXTOS DE LOCKE

EPISTEMOLOGIA (*Assaig sobre l'enteniment humà*)

TEXT 1

És opinió establerta entre alguns que en l'enteniment hi ha certs principis innats; certes nocions primàries (*primary notions*) o caràcters com si diguéssim impresos en la ment de l'home, que l'ànima rep en el primer moment de la seva existència i que du amb ella quan arriba al món. Per convèncer el lector imparcial de la falsedat d'aquesta hipòtesi, bastaria mostrar només (tal com espero fer en les diverses parts d'aquest assaig) com els homes, simplement amb el recurs de les seves capacitats naturals, poden aconseguir tot el coneixement que tenen, sense l'ajuda de cap impressió innata, o com poden arribar a la certesa sense cap d'aquestes nocions o principis innats. Perquè m'imagino que tothom admetrà que no tindria sentit suposar que són *innates* les idees de color en una criatura a la qual Déu va donar la vista i el poder de rebre-les per mitjà dels ulls a partir dels objectes externs. I no deixaria de ser poc raonable atribuir algunes veritats a certes impressions de la natura i a certs caràcters innats, si podem observar en nosaltres mateixos algunes facultats adequades per obtenir un coneixement fàcil i cert d'aquelles veritats, com si estiguessin originàriament impreses en la nostra ment.

LOCKE, *Assaig sobre l'enteniment humà*, Llibre I

1. Quina tesi epistemològica està criticant en aquest text Locke?
2. A través de quin procediment exposa Locke que explicarà els fets que intervenen en el procés de coneixement?

TEXT 2

No hi ha una opinió més comunament acceptada que la que estableix que hi ha certs principis, tant especulatius com pràctics (parlem d'uns i altres), universalment admesos per la humanitat, fet pel qual s'argumenta que es tracta d'impressions permanents que reben les ànimes dels homes en el primer moment de la seva existència, i que elles, d'una forma tan necessària com rea, porten quan arriben al món, tal com passa amb qualsevol facultat inherent a l'ànima.

Aquest argument, extret de l'assentiment universal, té el següent inconvenient: que encara que de fet fos cert que hi ha veritats admeses per tota la humanitat, això no provaria que fossin innates, mentre hi pugui haver una altra forma de mostrar com han arribat els homes a tenir aquest assentiment universal, en allò que tots admeten; cosa que em penso que es pot fer.

LOCKE, *Assaig sobre l'enteniment humà*, Llibre I

1. Quin argument ens diu Locke que s'ha utilitzat de forma comuna per defensar l'existència d'idees innates en la ment?
2. Quin argument ofereix Locke en aquest text per rebutjar l'argument anterior?

TEXT 3

Però el pitjor és que aquest argument de l'assentiment universal, que s'utilitza per provar principis innats, segons el meu parer demostra que no hi ha cap principi d'aquesta mena: perquè no hi ha cap principi pel qual la humanitat assenteixi d'una manera universal. Començaré pels principis especulatius, exemplificats en aquells famosos principis de la demostració: "El que és, és" i "és impossible que una mateixa cosa sigui i no sigui", als quals cal atribuir, em penso, més que cap altre, el títol d'innats. Aquests principis han adquirit tal reputació de ser màximes universalment acceptades que seria molt estrany que algú pogués posar-los en dubte. Tanmateix, em prenc la llibertat d'afirmar que aquestes proposicions són tan lluny de rebre l'assentiment universal que podem dir que una gran part de la humanitat les ignora.

Perquè, primer, és evident que els infants i els idiotes no en tenen la més mínima percepció o idea, i aquesta mancança ja es basta per destruir aquell assentiment universal, que forçosament ha de ser el concomitant necessari de tota veritat innata. Em semblaria gairebé contradictori sostenir que hi ha veritats impreses en l'ànima que l'ànima no percep ni entén: "estar imprès", si ha de tenir algun significat, no pot voler dir altra cosa que "certes veritats són percebudes". Perquè imprimir alguna cosa en la ment sense que la ment la percebi em sembla, en efecte, molt poc intel·ligible. Si, per tant, els infants i els idiotes tenen ànima i tenen ment, que és on aquelles veritats s'imprimeixen, inevitablement les hauria de percebre i conèixer necessàriament i donar-hi assentiment; però, com que no reaccionen així, és evident que aquelles impressions no existeixen. Perquè si no són nocions naturalment impreses, ¿com podrien ser innates? I si són nocions impreses, ¿com podrien ser desconegudes? Dir que una noció està impresa en la ment i al mateix temps dir que la ment la ignora i que fins ara n'ha tingut cap notícia és reduir al no res la impressió. De cap proposició podem dir que la tenim en la ment però que la ment mai no l'ha coneguda i mai n'ha tingut consciència. Perquè, si això passés en algun cas, aleshores podríem dir, amb la mateixa raó, que totes les proposicions vertaderes, a les quals pot assentir algun dia la raó, les tenim en la ment i que, per això, s'hi troben impreses. En efecte, si alguna d'aquestes proposicions podem dir que està en la ment, però que no ha estat mai coneguda, només és perquè la ment és capaç de conèixer-la; així es comporta la ment respecte de totes les veritats que alguna vegada coneixerà. Més encara: així és com poden estar impreses en la ment totes les veritats que la ment mai no ha conegut i mai no podrà conèixer, perquè podem viure molt de temps i morir a la fi ignorant moltes de les veritats que podem arribar a conèixer seran, per aquesta raó, innates; i aquesta gran qüestió quedarà reduïda a una manera molt impròpia de parlar perquè, si per una banda pretén afirmar el contrari, per l'altra no diu res de diferent del que diuen els que neguen els principis innats. Perquè ningú, penso jo, ha negat mai que la ment pot conèixer algunes veritats. És aquesta capacitat, diuen, la que és innata, mentre que el coneixement és adquirit. Però, aleshores, ¿a què treu cap tanta insistència a favor de màximes innates? Perquè si hi ha veritats que poden estar impreses en l'enteniment sense ser percebudes, no sé veure com poden diferir, pel que fa al seu origen, de les veritats que la ment pot conèixer: cal que siguin totes innates o totes adventícies; i és empresa vana voler distingir-les. Per tant, qui parli de nocions innates en l'enteniment no hauria de dir (si amb això pretén diferenciar una certa classes de veritats) que aquestes veritats es troben en l'enteniment, per bé que l'enteniment mai no les hagi percebudes i que de fet les ignori del tot. Perquè si aquestes paraules "estar en l'enteniment" tenen algun sentit propi, signifiquen "ser compromès". De manera que estar en l'enteniment i no ser compromès, estar en la ment i mai no ser percebut, és el mateix que dir "alguna cosa està i no està en la ment o en l'enteniment". En conseqüència, si aquestes dues proposicions "el que és, és" i "és impossible que una mateixa cosa sigui i no sigui" són per natura nocions impreses, els infants no poden ignorar-les: els intents i tots els qui tenen ànima han de posseir-les necessàriament en l'enteniment, saber que són certes i donar-hi l'assentiment.

LOCKE, *Assaig sobre l'enteniment humà*, Llibre I

1. Quin argument dóna Locke en aquest text en contra de l'argument de l'assentiment universal?
2. Resumeix i explica aquest argument.

TEXT 4

Pel que fa a les idees simples, que provenen de la sensació, cal tenir en compte que tot allò que per constitució natural és capaç, per mitjà de l'excitació dels sentits, de causar alguna percepció en la ment produeix per aquest fet una idea simple en l'enteniment; aquesta idea, sigui quina sigui la seva causa externa, un cop advertida per la nostra facultat de discernir, la ment la contempla i la considera com una idea positiva real en l'enteniment, igual com qualsevol altra idea, tot i que, potser, la seva causa no és més que una privació en l'objecte.

LOCKE, *Assaig sobre l'enteniment humà*, Llibre II

1. Què és una idea simple?
2. Què és la sensació?

TEXT 5

Anomeno *idea* tot allò que la ment percep en si mateixa o tot allò que està immediatament present en l'enteniment quan percebem o pensem; i el poder de produir una determinada idea en la ment l'anomeno *qualitat* de l'objecte on rau aquest poder. I així, la bola de neu que té el poder de produir en nosaltres les idees de blanc, fred i rodó, és a dir, els poders de produir en nosaltres aquestes idees, com a poders presents en la bola de neu, els anomeno qualitats; i aquests poders, com a sensacions o percepcions en l'enteniment, els anomeno idees. I si alguna vegada parlo de les idees com si estiguessin en les coses, cal entendre que em refereixo a les qualitats dels objectes que produeixen en nosaltres aquelles mateixes idees.

LOCKE, *Assaig sobre l'enteniment humà*, Llibre II

1. Com defineix Locke *idea*?
2. Què és la *qualitat*?
3. Quina relació hi ha entre les idees i les qualitats?

PAU

1. Expliqueu breument les idees principals del text i com hi apareixen relacionades (entre 40 i 80 paraules).[2 punts]
2. Expliqueu breument el significat, en el text, de les paraules o expressions següents (entre 5 i 15 paraules en cada cas): [1 punt]
 - a) «idea»
 - b) «poders»
3. Per què diu Locke “...si alguna vegada parlo de les idees com si estiguessin en les coses, cal entendre que em refereixo a les qualitats dels objectes que produeixen en nosaltres aquelles mateixes idees” Feu referència als aspectes del pensament de Locke que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text. [3 punts]
4. Compareu la concepció de les “idees” de Locke amb una altra concepció de les “idees” que es pugui trobar en la història del pensament. [2 punts]
5. Creieu que Locke té raó quan defensa que les qualitats són poders que tenen els objectes? Raoneu la resposta. [2 punts]

TEXT 6

Vist això, cal distingir en els cossos dues formes de qualitats. Primer, aquelles que són del tot inseparables del cos en qualsevol estat en què es trobi, i que el cos manté constantment en totes les alteracions i canvis que pateix, sigui quina sigui la força a què pugui estar sotmès; o aquelles també que els sentits constantment troben en cada partícula de matèria amb massa suficient per ser percebuda, i que la ment considera inseparables de cada partícula de matèria, per bé que siguin massa petites per ser percebudes de forma individual pels nostres sentits. Per exemple, prenem un gra de blat i el dividim en dues parts: cada part manté la solidesa, l'extensió, la forma i el moviment. Dividim-lo de nou i cada part manté encara les mateixes qualitats; continuem dividint fins que les parts no siguin ja perceptibles: cada part seguirà mantenint totes les qualitats. Perquè la divisió (que és el que un molí o una trituradora o qualsevol altre estri causa en qualsevol cosa reduint-la a parts insensibles) no pot mai eliminar la solidesa, l'extensió, la forma o el moviment de cap cos; l'únic que fa és convertir en dues o més masses distintes de matèria allò que abans n'era una de sola; masses distintes, que reconeixem com a cossos distints, un cop la divisió n'ha generat un nombre determinat. Aquestes qualitats les anomeno *qualitats originals* i *primàries* d'un cos, i són per exemple la solidesa, l'extensió, la forma, el moviment o el repòs i el nombre, qualitats que produeixen en nosaltres *idees* simples, tal com podem observar, penso jo.

Segon, aquelles qualitats que veritablement no són en els objectes mateixos res més que poders o potències per produir en nosaltres sensacions mitjançant les qualitats primàries dels objectes, és a dir, mitjançant la massa, la forma, la textura o el moviment de les seves parts insensibles, com els colors, els sons, els sabors, etc., aquestes, dic, les anomeno *qualitats secundàries*. Hi podem afegir una tercera classe, que tothom està d'acord en dir que són simplement poders, tot i que són qualitats de l'objecte tan reals com aquelles que, acomodant-me a la manera habitual de parlar, anomeno *qualitats* i, per distingir-les, *qualitats secundàries*. Perquè el poder del foc per produir un color nou o una nova consistència en la cera o en el fang, mitjançant les seves qualitats primàries, és tant una qualitat del foc com la potència que té per produir en mi una nova idea o sensació d'escalfor o de cremada, que no he sentit anteriorment, per mitjà de les seves qualitats primàries, és a dir, la massa, la textura i el moviment de les seves parts sensibles.

LOCKE, *Assaig sobre l'enteniment humà*, Llibre II

1. Quina distinció fa Locke en aquest text sobre les qualitats? (dir quantes classes n'hi ha i quines són)
2. Què són les *qualitats primàries*? Quins exemples en posa?
3. Què són les *qualitats secundàries*? Quins exemples en posa?

TEXT 7

El que hem de considerar ara és com els cossos produeixen en nosaltres idees, i està molt clar que és per l'*impuls*, l'única manera possible de concebre com els cossos operen els uns sobre els altres.

Els objectes externs no rau en la nostra ment en el moment de produir en ella idees, i malgrat això percebem les qualitats originals de cadascun d'ells a mesura que un darrer l'altre afecten els nostres sentits; per tant, hi ha d'haver evidentment un cert moviment que des dels objectes passa pels nostres nervis, o pels esperits animals, d'algunes parts determinades del cos, fins arribar al cervell, o a la seu de les sensacions, per produir en les nostres ments les idees particulars que tenim dels objectes. I com que l'extensió, la forma, el nombre i el moviment dels cossos d'una magnitud observable poden ser percebuts a distància mitjançant la vista, és evident que alguns cossos individualment imperceptibles

han d'anar de l'objecte que contemplem fins als nostres ulls, traslladant d'aquesta manera un cert moviment al cervell, on hi produeix les idees que tenim dels objectes.

LOCKE, *Assaig sobre l'enteniment humà*, Llibre II

1. Què explica aquest text?
2. Segons el text, de quina manera les qualitats primàries produeixen les idees?

TEXT 8

Podem concebre de la mateixa manera la manera com es produeixen les idees de les qualitats secundàries, a saber: per l'acció de partícules insensibles sobre els nostres sentits, tal com passa amb les idees de les qualitats originals. Perquè és sabut que hi ha cossos, una bona munió d'ells, que són tan petits que no som capaços de descobrir, per mitjà dels nostres sentits, la seva massa, forma o moviment, tal com és el cas evident de les partícules d'aire i d'aigua, i d'altres encara extremadament més petites que aquestes, i potser molt més petites del que ho són les partícules de l'aire o de l'aigua respecte de les d'un pèsol o de la calamarsa. Suposem ara que els diferents moviments i figures, la massa i el nombre d'aquestes partícules, impressionant els diferents òrgans dels nostres sentits, produeixen en nosaltres aquelles sensacions tan diverses que tenim a partir dels colors i la flaire dels cossos; per exemple, una viola boscana, mitjançant l'impuls d'aquestes partícules insensibles de matèria i de figures i masses peculiars, i segons diferents graus i modificacions dels seus moviments, causa que en la nostra ment hi hagi les idees del color violeta i de l'aroma suau d'aquesta flor. Perquè no és més difícil concebre que Déu ha annexionat aquestes idees a moviments amb els quals no mantenen cap semblança, que ho pugui ser concebre que ha annexionat la nostra carn, amb el qual aquesta idea no manté tampoc cap semblança.

El que he dit sobre els colors ho podem aplicar igualment als sabors i als sons i demés qualitats sensibles similars, totes les quals, sigui quina sigui la realitat que, per error, els atribuïm, de fet no són res en els objectes mateixos, llevat de poders capaços de produir en nosaltres diverses sensacions, i que a més depenen de les qualitats primàries, és a dir, de la massa, la forma, la textura i el moviment de les seves parts; tal com he dit.

LOCKE, *Assaig sobre l'enteniment humà*, Llibre II

1. Què explica aquest text?
2. Segons el text, de quina manera les qualitats secundàries produeixen les idees?

TEXT 9

És fàcil, em penso, deduir de tot això l'observació següent: que les idees de les qualitats primàries dels cossos són semblances d'aquestes mateixes qualitats, i que els seus arquetipus existeixen realment en els objectes: però que les idees produïdes en nosaltres per les qualitats secundàries no s'assemblen gens a aquestes qualitats: no hi ha res present en els objectes que s'assembli a les seves idees. En els objectes a què ens referim, a partir de les idees, només hi ha el poder de produir aquelles sensacions en nosaltres: i allò que és dolç, blau o calent segons la idea no és res més que certa massa, forma i moviment de les parts insensibles en els cossos mateixos, als quals apliquem aquells noms.

LOCKE, *Assaig sobre l'enteniment humà*, Llibre II

1. Quina és l'afirmació principal que fa Locke en aquest text?
2. Què significa que les qualitats primàries són semblances d'aquestes mateixes qualitats?

3. Què significa que les qualitats secundàries no s'assemblen gens a aquestes qualitats?

PAU

1. Expliqueu breument les idees principals del text i com hi apareixen relacionades (entre 40 i 80 paraules).[2 punts]
2. Expliqueu breument el significat, en el text, de les paraules o expressions següents (entre 5 i 15 paraules en cada cas): [1 punt]
 - a) «arquetipus»
 - b) «qualitats»
3. Per què diu Locke “... i allò que és dolç, blau o calent segons la idea no és res més que certa massa, forma i moviment de les parts insensibles en els cossos mateixos, als quals apliquem aquells noms.” Feu referència als aspectes del pensament de Locke que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text. [3 punts]
4. Compareu la concepció dels “arquetipus” de Locke amb una altra concepció que es pugui trobar en la història del pensament. [2 punts]
5. Creieu que Locke té raó quan defensa que les idees produïdes en nosaltres per les qualitats secundàries no s'assemblen gens a aquestes qualitats? Raoneu la resposta. [2 punts]

TEXT 10

La massa, la forma, el nombre i el moviment particulars de les parts del foc o de la neu es troben realment en el foc i en la neu, tant se val que els nostres sentits els percebin com que no: per això, poden ser anomenats *qualitats reals*, perquè realment existeixen en els objectes. Però la llum, la calor, la blancor o la fredor, no existeixen amb més realitat en els objectes que la malaltia o el dolor en el manà¹. Eliminem la seva sensació; fem que els ulls no vegin la llum o els colors, que les oïdes no sentin els sons, que el paladar no assaboreixi i que el nas no flairi; i tots els colors, els sabors, els olors i els sons, com que són idees particulars, s'esvairan i cessaran, i romandran reduïts a les seves causes, és a dir, a la massa, la forma, el nombre i el moviment de les parts.

[...]

Considerem ara els colors vermell i blanc del pòfir²; fem que no li toqui la llum: els colors s'esvaeixen, ja no produeix en nosaltres aquelles idees. Torna la llum i el pòfir adquireix de nou les seves aparences. Pot pensar algú que s'ha produït una alteració real en el pòfir per la presència o l'absència de la llum, i que les idees de blancor i rojor es troben realment en el pòfir il·luminat, quan sabem clarament que el pòfir no té cap color quan està a les fosques? El que té, de fet, és una configuració de les seves partícules, tant de nit com de dia, que el fan apte, pel reflex de la llum en certes parts d'aquesta pedra dura, per produir en nosaltres la idea de rojor, i, pel reflex en altres, la idea de blancor. Però la blancor i la rojor no són mai en el pòfir; només hi ha una textura que té el poder de produir aquestes sensacions en nosaltres.

¹ Segons el llibre de l'Èxode és l'aliment enviat per Déu per alimentar el poble hebreu durant la travessa del desert. En el text fa referència a una substància que s'obté d'un grup d'arbres, del gènere *Fraxinus* (freixes), que en alguns països s'utilitza com a laxant.

² Roca ígnia intrusiva constituïda per fenocristalls de feldspat dispersos dins una matriu d'afanita compacta, com a resultat de dues fases successives de cristallització dels mateixos minerals, de vegades d'un vermell fosc (DIEC).

LOCKE, *Assaig sobre l'enteniment humà*, Llibre II

1. Com en diu Locke de les qualitats que es troben realment en els objectes i de les qualitats que no es troben realment en l'objecte, sinó que només tenen “el poder de produir aquestes sensacions en nosaltres”?
2. Com explica Locke la diferència entre les qualitats que en troben realment en els objectes i les que no?

TEXT 11

Per tant, les qualitats que hi ha en els cossos són, si les considerem apropiadament, de tres classes.

Primer, la massa, la forma, el nombre, la situació i el moviment o el repòs de les seves parts sòlides; aquestes qualitats estan presents en els cossos, tant se val que les percebem com que no; i quan són d'una magnitud que permet descobrir-les, ens fem per mitjà d'elles una idea de la cosa, tal com és en si mateixa, com ho veiem clarament en els objectes artificials. Les anomeno *qualitats primàries*.

Segon, el poder que hi ha en qualsevol cos, per raó de les seves qualitats primàries insensibles, d'actuar d'una manera peculiar sobre els nostres sentits, i de produir per això mateix en nosaltres les diferents idees dels diversos colors, sons, olors, sabors, etc. Comunament se les anomena *qualitats sensibles*.

Tercer, el poder que hi ha en qualsevol cos, per raó de la particular constitució de les seves qualitats primàries, de produir tals canvis en la massa, la forma, la textura i el moviment d'un altre cos que el fa actuar sobre els nostres sentits d'una manera diferent de com ho havia fet anteriorment. I així el Sol té el poder de blanquejar la cera, i el foc de fondre el plom. Aquestes les anomenem usualment *poders*.

Crec que les qualitats de la primera classe, com ja s'ha dit, les podem anomenar pròpiament *qualitats primàries, reals i originals*, perquè formen part de les coses mateixes, tant si són percebudes com si no; de les seves diferents modificacions depenen les qualitats secundàries.

Les dues altres classes són només poders per actuar de diferents maneres sobre les altres coses; aquests poders s'originen de diverses modificacions de les qualitats primàries.

LOCKE, *Assaig sobre l'enteniment humà*, Llibre II

1. Descriu i esquematitza la classificació que fa Locke en aquest text de les classes de qualitats en els cossos.
2. Amb quin altre nom es refereix també Locke a les *qualitats sensibles*?

TEXT 12

Aquests dos, l'intuïtiu i el *demonstratiu*, són els dos graus del nostre coneixement; tot allò que està per sota d'aquests dos graus, sigui quina sigui la seguretat amb què ho acceptem, no és més que fe o opinió. De fet hi ha una altra percepció de la ment abocada a l'existència particular dels ens finits en l'exterior de nosaltres mateixos: l'acceptem com un coneixement que excedeix a la mera probabilitat, però no ateny de manera plena a cap dels dos graus de certesa ara esmentats. No hi ha res de més cert que la idea que rebem en les nostres ments d'un objecte exterior; i aquest és el coneixement intuïtiu. Però saber si existeix alguna cosa més que la simple idea en la nostra ment, o si podem a partir de la idea inferir amb certesa l'existència d'alguna cosa exterior a nosaltres, que correspongui a la idea, és una qüestió per alguns controvertible, perquè pot passar que tinguem idees en la ment sense que existeixin les coses a què es refereixen, o sense que cap objecte impressioni els nostres sentits. Però

també en aquest assumpte, em penso, estem proveïts d'una evidència que ens fa superar el dubte. Perquè jo pregunto a qui vulgui si no està invenciblement o íntimament convençut que la percepció és diferent quan de dia veu el Sol o quan només hi pensa de nit; quan tasta de fet l'absenta, o flaira realment una rosa, o quan només pensa en aquell sabor i en aquesta olor. Veiem tan clarament la diferència que hi ha entre una idea reviscuda en la ment mitjançant el record i aquella que arriba de fet a la nostra ment per mitja dels sentits, com veiem la que hi ha entre dues idees distintes. I si algú diu: en un somni passa el mateix, i totes aquestes idees poden estar produïdes en la nostra ment sense que hi hagi cap objecte extern; aquest tal que somniï, si vol, que li dono la resposta següent: 1) que no importa massa que jo elimini o no el seu dubte; si tot és un somni, no serveix ni raonar ni argumentar, la veritat i el coneixement no són res; 2) que crec que admetrà que hi ha una diferència molt clara entre somniar trobar-se dins d'un foc i trobar-hi realment. Amb tot, si està decidit a mostrar-se tan escèptic fins al punt de mantenir que el que jo anomeno "trobar-se realment dins d'un foc" no és més que un somni, i que per això manté que no podem saber amb certesa si coses com el foc existeixen en realitat sense nosaltres, li responc: que sabem amb certesa que se'n segueix plaer o dolor quan ens afecten determinats objectes –l'existència dels quals percebem, o somniem que percebem– mitjançant els nostres sentits; aquesta certesa és tan gran com la nostra felicitat o la nostra desgràcia, per sobre de les quals conèixer o existir deixen de tenir interès per nosaltres. De manera que em penso que podem afegir a les dues formes precedents de coneixement també aquesta: la de l'existència dels objectes externs, mitjançant la percepció i la consciència que tenim de la recepció actual de les idees a partir dels objectes, i que podem admetre aquests tres graus de coneixement, a saber, l'intuïtiu, el demostratiu i el sensitiu; en cadascun d'ells hi ha graus i formes d'evidència i de certesa.

LOCKE, *Assaig sobre l'enteniment humà*, Llibre IV

PAU

1. Expliqueu breument les idees principals del text i com hi apareixen relacionades (entre 40 i 80 paraules).[2 punts]
2. Expliqueu breument el significat, en el text, de les paraules o expressions següents (entre 5 i 15 paraules en cada cas): [1 punt]
 - a) «coneixement intuïtiu»
 - b) «sensitiu»
3. Per què diu Locke "... perquè pot passar que tinguem idees en la ment sense que existeixin les coses a què es refereixen, o sense que cap objecte impressioni els nostres sentits" Feu referència als aspectes del pensament de Locke que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text. [3 punts]
4. Compareu la concepció dels "Coneixements" de Locke amb una altra concepció dels "Coneixements" que es pugui trobar en la història del pensament. [2 punts]
5. Creieu que Locke té raó quan defensa que tot allò que està per sota d'aquests dos graus, (de coneixement) sigui quina sigui la seguretat amb què ho acceptem, no és més que fe o opinió? Raoneu la resposta. [2 punts]

TEXT 12

És evident que la ment no coneix les coses d'una forma immediata, sinó per mediació de les idees que en té. El nostre coneixement, per tant, només és real en la mesura que hi ha conformitat entre les nostres idees i la realitat de les coses. Però, quin ha d'ésser aquí el criteri? Com la ment, que no percep més que les seves pròpies idees, pot saber que es corresponen amb les coses en si mateixes? Encara

que això presenta dificultats, crec que hi ha dues classes d'idees de les quals podem estar segurs que es conformen a les coses.

Les primeres en concordar amb les coses són les idees simples, perquè tenint en compte que la ment no pot produir-se-les ella sola han de ser necessàriament el producte de les coses que, actuant sobre la ment d'una forma natural, hi produeixen aquelles percepcions a les quals s'ordenen i adapten per la saviesa i la voluntat de Déu que ha fet la nostra natura. D'on se segueix que les idees simples no són ficcions de la nostra imaginació, sinó produccions naturals i regulars de les coses existents fora de nosaltres i que realment actuen sobre nosaltres; per aquesta raó carreguen sobre si tota la conformitat a què estan destinades, o bé la que requereix el nostre estat: perquè ens representen coses sota les aparences que aquestes últimes són capaces de produir en nosaltres, mitjançant les quals podem distingir les diferents classes de substàncies particulars, discernir els estats en què es troben i destinar-les a les nostres necessitats i al nostre ús. Així, la idea de blancor o la d'amargor, tal com està en la ment, sent exactament conforme al poder que hi ha en algun cosa per produir-la, posseeix tota la congruïtat que li escau, o que ha de tenir, amb les coses de l'exterior. Aquesta congruïtat entre la nostra idea simple i l'existència de les coses és suficient per parlar de la realitat del coneixement.

En segon lloc, com que les idees complexes, tret de la de substància, són arquetipus construïts per la ment, i no pretenen ser còpies de res ni es refereixen a cap cosa existent com si fos el seu original, no poden deixar de tenir la conformitat que és necessària per tal que el seu coneixement sigui real. Perquè allò que no està dissenyat per representar res llevat d'ell mateix no pot ser mai capaç d'una representació falsa ni pot allunyar-nos d'una vertadera aprehensió de cap cosa, pel fet de no assemblar-s'hi. I d'aquesta mena són, excepte la substància, totes les idees complexes. Les quals, tal com he mostrat en un altre lloc, són combinacions d'idees, que la ment lliurement ajunta sense considerar si tenen cap connexió en la natura. D'aquí se'n deriva que totes les idees d'aquesta classe són considerades en si mateixes arquetipus, mentre que les coses només ens interessen pel fet que poden concordar amb les nostres idees. De manera que no podem estar més que infal·liblement segurs que tot el coneixement que aconseguim amb aquestes idees és real i comprèn les coses mateixes. Perquè en tots els nostres pensament, raonaments i discursos d'aquest gènere, tenim presents les coses només pel fet que es conformen a les nostres idees. De manera que, mitjançant les idees, no podem deixar d'atènyer una certa indubtable realitat.

LOCKE, *Assaig sobre l'enteniment humà*, Llibre IV

1. Què vol dir Locke quan afirma que la ment coneix per mediació de les idees?
2. Com defineix Locke el coneixement?
3. Quines dificultats presenta la concepció de Locke sobre el coneixement? A través de quin argument resol Locke aquestes dificultats?
4. Com defineix Locke les idees simples? I les idees complexes?
5. Perquè distingeix Locke la idea substància de la resta d'idees complexes?

PAU

1. Expliqueu breument les idees principals del text i com hi apareixen relacionades (entre 40 i 80 paraules).[2 punts]
2. Expliqueu breument el significat, en el text, de les paraules o expressions següents (entre 5 i 15 paraules en cada cas): [1 punt]
 - a) «es conformen a les nostres idees»
 - b) «idees complexes»
3. Per què diu Locke: “D'on se segueix que les idees simples no són ficcions de la nostra imaginació, sinó produccions naturals i regulars de les coses existents fora de nosaltres” Feu

referència als aspectes del pensament de Locke que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text. [3 punts]

4. Compareu la concepció de la "Substància" de Locke amb una altra concepció de la "Substància" que es pugui trobar en la història del pensament. [2 punts]
5. Creieu que Locke té raó quan defensa que és evident que la ment no coneix les coses d'una forma immediata, sinó per mediació de les idees? Raoneu la resposta. [2 punts]

TEXT 13

No dubto que se'm concedirà fàcilment que el coneixement que podem tenir de veritats matemàtiques no és només cert, sinó també real, perquè no consisteix en la mera visió buida d'inútils quimeres del cervell. Tanmateix, si ho considerem bé, descobrirem que només és coneixement de les nostres idees. El matemàtic considera la veritat i les propietats que pertanyen a un rectangle o a un cercle només perquè existeixen en la idea de la seva ment, perquè pot ser que mai en la vida tindrà un encontre amb cap d'aquestes figures existint matemàticament, és a dir, exactament vertaderes. Amb tot, el coneixement que ell té de les veritats o propietats que pertanyen a un cercle, o a qualsevol altra figura matemàtica, són vertaderes i certes inclús aplicades a les coses reals existents, : perquè les coses reals entren en aquest tipus de proposicions i se les té en compte només pel fet que concorden amb els arquetipus de la ment. És veritat, si ho afirmem d'una idea de triangle, que els seus tres angles són iguals a dos de rectes? Doncs això també és veritat afirmat d'un triangle realment existent en qualsevol lloc. Qualsevol altra figura existent, que no correspongui exactament a la idea de triangle de la ment del matemàtic, no queda inclosa en absolut en aquesta proposició. I, per tant, ell sap de cert que tot el seu coneixement d'aquestes idees és coneixement real: perquè, com que considera les coses només perquè es conformen a les seves idees, té la certesa que tot el que coneix d'aquelles figures que tenen una simple existència ideal en la seva ment també val per les mateixes figures quan tenen una existència real en la matèria; en les seves consideracions només hi entren purament les figures, que són sempre les mateixes, onsevulga i comsevulla que existeixin.

LOCKE, *Assaig sobre l'enteniment humà*, Llibre IV

1. Quin tipus de coneixement és el coneixement matemàtic? Què vol dir que és no només un coneixement cert, sinó també real?
2. Què vol dir Locke quan afirma que el coneixement matemàtic "només és coneixement de les nostres idees"?

TEXT 14

Se'n segueix que el coneixement moral és tan capaç de certesa real com el matemàtic. Perquè sent la certesa només la percepció de l'acord o el desacord de les nostres idees, i la demostració la percepció només d'aquest acord mitjançant la intervenció d'altres idees intermèdies, les nostres idees morals, igual que les matemàtiques, són en si mateixes arquetipus, i per tant són idees completes i adequades; qualsevol acord o desacord que puguem trobar entre aquestes idees produirà coneixement real, igual com passa amb les figures matemàtiques.

LOCKE, *Assaig sobre l'enteniment humà*, Llibre IV

1. Què tenen en comú el coneixement matemàtic i el coneixement moral?

2. Què vol dir Locke quan afirma que la certesa és només “la percepció de l’acord o el desacord de les nostres idees”?

TEXT 15

Per aconseguir coneixement i certesa es requereix que tinguem idees determinades, i per fer que el nostre coneixement sigui real es requereix que les idees es conformin als seus arquetipus. D'altra banda, no cal trobar estrany que emplaci la certesa del nostre coneixement en la consideració de les nostres idees, cuidant-me poc i preocupant-me també poc (com pot semblar) de l'existència real de les coses: la major part de discursos, on s'exposen els pensaments i les disputes d'aquells que no pretenen altra cosa que dedicar-se a investigar la veritat i la certesa, no són de fet, tal com ho entenc jo després d'examinar-ho bé, sinó proposicions generals i nocions que no contemplen l'existència. Els discursos dels matemàtics sobre la quadratura del cercle, les seccions còniques, o qualsevol altra part de la matemàtica, no s'interessen per l'existència de cap d'aquestes figures, i les seves demostracions, que depenen de les seves idees, són sempre les mateixes, tant se val que existeixi com que no en el món un quadrat o un cercle. D'igual manera, la veritat i la certesa dels discursos morals fan abstracció de la vida dels homes i de l'existència o no de virtuts en el món, de les quals tracten. Tampoc deixen de ser veritaders els *Oficis* de Ciceró pel fet que no hi hagi ningú en el món que practiqui exactament les seves regles i visqui d'acord amb el model d'home virtuós que ens va donar, i que, quan ell escrivia, no existia enlloc, sinó només com a idea. Si és veritat especulativament, és a dir, en l'ordre de les idees, que «l'assassinat mereix la pena de mort», també ho serà en realitat de tota acció que s'adeqüi a la idea d'assassinat. En la resta d'accions, la veritat d'aquesta proposició no es té en compte. I és el mateix que passa en totes les espècies de coses que no tenen altra essència que la de ser una idea en la ment dels homes.

LOCKE, *Assaig sobre l'enteniment humà*, Llibre IV

TEXT 16

En tercer lloc, hi ha una altra classe d'idees complexes que, degut al fet que es refereixen a arquetipus que es troben fora de nosaltres, poden diferir d'ells i per aquesta raó li pot faltar realitat el coneixement que tenim. D'aquest tipus són les nostres idees de substàncies, que com que consisteixen en una col·lecció d'idees simples, suposadament tretes dels objectes de la natura, poden diferir d'aquests objectes perquè tenen més idees o altres idees conjuntes que les que de fet es troben unides en les coses mateixes. D'això se'n deriva que pot passar que no siguin, i efectivament sovint no són, exactament conformes a les coses.

LOCKE, *Assaig sobre l'enteniment humà*, Llibre IV

1. Què és una idea complexa?
2. Quin tipus d'idea complexa és la idea de substància?
3. Per què Locke afirma que pot passar que les idees de substàncies “no siguin, i efectivament no són, exactament conformes a les coses”?

PAU

1. Expliqueu breument les idees principals del text i com hi apareixen relacionades (entre 40 i 80 paraules).[2 punts]
2. Expliqueu breument el significat, en el text, de les paraules o expressions següents (entre 5 i 15 paraules en cada cas): [1 punt]

- a) «substancies»
- b) «idees complexes»

3. Per què diu Locke: “...poden diferir d’aquests objectes perquè tenen més idees o altres idees conjuntes que les que de fet es troben unides en les coses mateixes” Feu referència als aspectes del pensament de Locke que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text. [3 punts]
4. Compareu la concepció de la “Substància” de Locke amb una altra concepció de la “Substància” que es pugui trobar en la història del pensament. [2 punts]
5. Creieu que Locke té raó quan defensa que el nostre coneixement no és exactament conforme a les coses. Raoneu la resposta. [2 punts]